

Matica slovenská: Zavrieť, podporiť, nechať tak ?

Kritické hlasy zvnútra upozorňujú, že Matica sa zbavuje zodpovednosti pod čepcom osvetly. Boli sme sa pozrieť, aká je skutočnosť

Obchodík nie je väčší ako nákladný výťah. Starý pán chodieval do bratislavského kníhkupectva Matice slovenskej rozprávať o maďarských prišielcoch, ich jazyku, ktorý pochádza z lúpeže slov, o ich slovanskom genofonde, ktorý dokazuje, že v skutočnosti neexistujú. Obracia sa na maličké publikum, ak také vznikne z náhodných zákazníkov či návštevníkov.

A potom sa hlasno rozlúči. Otvorí dvere obchodu Svojeť a zavolá na pozdrav: "Hlavne, aby sa kotlebovci držali!" Kedysi bola Matica bezpochyby startupom slovenskej vzdelanosti. Ako sa to udialo, že dnes si časť verejnosti kladie otázky o jej opodstatnení? Minister kultúry Marek Maďarič nedávno naznačil, že štátna podpora sa môže skončiť.

Pred časom NAKA vykonala prehliadku v jej sídle v súvislosti s videom obhajujúcim slovakštát, ktoré Matica uverejnila na svojej stránke. Organizácia sa v súčasnosti mnohým spája so strateným, zle investovaným slovenským pokladom. Jej bývalý predseda Jozef Markuš sa zaradil medzi pyramidových hráčov 90. rokov. Tomu terajšiemu Mariánovi Tkáčovi výbor Matice vyčítal zlé hospodárenie medzi rokmi 2010 až 2013, pri ktorom organizácia prišla takmer o miliónovú rezervu, napriek tomu Tkáč pokračuje v druhom volebnom období.

Zhodnotiť vlastné vedenie budú musieť samotní matičiari. Keďže inštitúcia je verejnoprávna, minister kultúry, vláda ani parlament nemôže do blížiacej sa jesennej voľby predsedu zasahovať.

Šéf matičného domu v Bratislave Jozef Bača však tvrdí, že predseda bude len taký, aká je členská základňa, až kým sa neobmení. Podľa neho to nie je otázka volieb, ale času, ktorý musí uplynúť.

Zavrieť Maticu, čo dnes počúvame ako skratkovité riešenie, sa neodvážili ani komunisti. Zároveň sa každá moc naučila existovať povedľa Matice, raz pri znižovaní dotácií, inokedy v súčinnosti, ktorá jej zabezpečila lojálnych voličov. Na Maticu sa treba pozrieť bez záľuby v bizarnostiach, ktoré fanatické okraje národovectva priťahujú. Obmedziť sa len na ne, by neurobilo dobrú službu pokusu pochopiť Maticu ako inštitúciu hľadajúcu.

Ako katolíci

Ak stojíme čelom k hlavnému sídlu v Martine, po pravej ruke máme Memorandové námestie, jedno z troch prvých slovenských gymnázií a kúsok opodiaľ prvú budovu Matice. Neďaleko je Kulichova socha ženy v čepci s lipovou vetvičkou v ruke. Keď človek stojí blízko, všimne si prázdne očné jamky. Kritici by povedali, že je to metafora stavu inštitúcie. Čosi iné však svedčí lepšie: v parku stojí okrem polkruhu búst dejateľov aj cyrilometodské súsošie, akoby z plastelíny. V zasadačke okrem dobových fotografií a zväčšeniny dosiek stanov memoranda visí aj Štúrov portrét od dolnozemskeho rodáka. Pátos zostal prítomný, len akosi zľudovel. Umenie, ktoré dnes zhromažďuje Matica, pripomína fanúšikovskú tvorbu, akú nájdete na veľtrhoch komiksu a mangy, kde sa nadšenci prezliekajú za obľúbené postavičky.

Napokon, Matica požičiava kroje a kostýmy. Keď mal súčasný predseda počas slávností na hlave diadém kráľa Pribinu (na snímke v pravo), nebol ďaleko od predstavy matičiarov ako svojskej subkultúry. Tí, čo dnes tvrdia, že by táto inštitúcia nemala byť verejnoprávna, si práve tu nájdú argumenty. Pýtajú sa, prečo by mali matičiari vytŕčať nad včelármi, modelármi či fanúšikmi mangy?

Matica dnes pripomína skôr osud cirkví, ktoré sa nechcú zmieriť s návrhmi, aby sa odsunuli do pozície záujmových spolkov. Tvrdia s poukazovaním na minulosť, že sú oveľa viac. Ich stúpenci veria, že je to len neblahý záhyb dejín, akýsi odlev priazne. A ten môže začať spätne stúpať, treba len pretrvať. V trvaní má Matica najlepšiu expertízu.

Veriaci v národ

Sedíme v miestnosti Literárneho ústavu. Je tu príjemný pracovný neporiadok. Na stenách sa striedajú obrázky národovcov s motivačnými heslami, aké si pripínajú úradníci. A vlastne každý, kto potrebuje povzbudiť. Neviete, kde sa končí národný panteón a začína sa feng šuej, popová psychológia, výlomky z Hemingwaya či Twaina hneď vedľa uhorských bokombrád.

Členské je len päť eur na rok. Za túto sumu sa každý Slovák a Slovenka môže zúčastniť na väčšom celku.

Z identity sa tu stáva poslanie. Samotné bytie Matica oduševňuje rituálmi a pripomienkami veľikánov, ktorí sa zaslúžili, teda najmä o to, že Slováci o sebe vedia ako o Slovákoch. Nepromujú ich ani tak ako vedcov, uhorských poslancov, ľudí hovoriacich mnohými rečami, umelcov. Sú najmä Superslovákmi. Sú motivačnými guru, ktorí sľubujú, že ak budete vykonávať "slovenskosť" správne, zúčastníte sa na večnosti národa. Keď sa súčasný správca Matice Maroš Smolec pochválil, že necestoval, a ak, tak nanajvýš do Chorvátska, mohol to urobiť len z čela tejto inštitúcie. Tu sa cení vernosť, prim-knutosť, oddanosť, usadenosť. Akási predstava, že pestovať "slovenskosť" sa dá aj inde – v emigrácii, v krajanových spolkoch – ale žiť sa dá len tu, v tejto geografii.

Tu sa verí tiež v zmysel dejín. "Táto nezadržateľnosť vzostupu, to je, chvalabohu, železná logika vývinu moderných národov: nikto a nič s nimi nezmôže," napísal šéf Matice v časoch normalizácie Vladimír Mináč v roku 1965.

A štátnosť sa tu vníma ako predĺženie tej posvätej línie ducha národa, ktorý nemá iný zmysel než pretrvať. Všetky inštitúcie majú slúžiť tej prírodnej sile, ktorej aj tak všetko podlieha. Všetko, čo je dobré pre pretrvanie, je preto dobré. Čo je dobré pre národ, nesmie podliehať otáznikom. Ako naloží inštitúcia, ktorá si dáva za cieľ chrániť duchovný život národa, s kritikou? Tá vonkajšia sa označí ako protislovenská činnosť, ale čo ak vychádza zvnútra?

Stereotypy

Ukázal na Slovenské národné noviny, ktoré vydáva Matica slovenská, a povedal: "Viete, načo sú tieto noviny dobré? Dajte ich hore na skrine, nasajú masť, ktorá sa odparuje z hrncov." Vetu o novinách povedal mladý matičiarsky historik, sediac vo svojej pracovni. Nemenovať, požiadal. Dvere kázal zavrieť, napriek tomu hovoril polohlasne. Budova sa zdala prázdna, ak aj niekto vyšiel z dverí, rýchlo sa stratil v iných. Povedal, že s nikým sa príliš nestretáva, že nie sú prieniky profesionálne ani ľudské. Pri prvej príležitosti by šiel inde. Nebol však ten typ. Čo sa postaví, buchne dvermi a ide. Ten mináčovský typ, že by niekomu vyťal alebo si nechal vyťiť. Chce si len poriadne robiť svoju prácu. Teraz napríklad píše portréty neznámych štúrovcov. A chce, aby aj ostatní robili svoju prácu. A to na úrovni, aby obstáli v pomeriavaní vedeckými kritériami. "Dúfam, že tam nemáš nič o Cigánoch, aby nebolo zase zle na Maticu," povedal pracovník vydavateľstva Matice, keď prijal rukopis druhej knihy. Samozrejme, že nemal. To je kniha o národnostných stereotypoch: "Neviem, či by ju vydali, keby vedeli, o čom je. Ale oni nevedia, čo sú to stereotypy," povedal historik. Skúšal priniesť nároky, na ktoré si zvykol na doktorandskom štúdiu a postaviť k tej latke seba, ale aj kolegov. Po piatich rokoch už len krčí plecami nad popularizačnými videami – naposledy o úlohe slovenského štátu v SNP -, z dielne predsedu Tkáča. Hanbil sa a hanbí sa vždy, keď príde Matica do reči a on nemá chuť obhajovať inštitúciu, ale kvalitu svojej práce. Má čosi po tridsiatke, vonku dve vlastné monografie recenzované ľuďmi, ktorých si váži, a nemálo článkov. Necíti sa ako zhnitý zemiak v košíku. Sedí za zavretými dvermi pracovne a hovorí, že inštitúcia sa za týchto podmienok nedá zachrániť. Keď bude môcť, pôjde, ale nie je to také ľahké. Lebo on nie je ten typ.

Trucdejiny

Matica slovenská má dva vedecké ústavy, literárny a historický. "To nie je veda, to je osveta," hovorí ďalší historik. Tiež nechce byť menovaný. V krajných prípadoch motivačná literatúra. Ako knihy Cyrila Hromníka, ktoré možno nájsť v spomínanom kníhkupectve Svojeť. Kto hľadá servis ako po babičke, dobový nábytok alebo krajčírsku pannu, možno má tiež zmysel pre rozprávanie o Slovenoch, ktoré je skôr fantasy než históriou. Hromníková hra so slovíčkami, symbolmi a miestami mala zo Slovákov urobiť dedičov staroindických Drávidov. A z neho samého, slovami mestskej knihovníčky, ktorá ho predstavila gymnazistom, slovenského Mojžiša. Na obhajobu kníh Cyrila Hromníka správca a šéfredaktor Slovenských národných novín Smolec v konšpiračnom rádiu Infovojna povedal:

"Nemôžem ja hodnotiť prácu Cyrila Hromníka, nie som odborník na históriu, ale zásadu, aby ten názor zaznel, som splnil." Takýto výklad dejín či skôr práca s identitou sa neprieči duchu inštitúcie. Miesto tu má taká história, ktorá podlieha objednávke pestovať "slovenskosť". A čo je slovenskosť, je otvorené fantázii. "Štúrovcí pestujú historické pocity, nie históriu," napísal Mináč. V poézii vyjadrili dejiny, ale aj svoje predstavy o spoločensťve, ktoré zároveň opisovali aj budovali. Neboli v tejto činnosti ďaleko od neskorších emancipačných projektov, ktoré mali vedecké aj politické ambície. Ako hnutia za práva žien alebo minorít či protikoloniálny odboj. Aj národovci pracovali s podobným východiskom a stavali politiku okolo identity. Vykladači dejín v prospech Slovákov majú pocit, že len zaplňajú isté prázdno, ktoré vzniklo z nezájmu, z podceňovania, z podradenia tohto národa iným. Autorka knihy Pátranie po tajných slovenských dejinách a slovenskom duchu Blažena Ovsená v tomto duchu píše: "Ak by sa ukázalo, že Mojmir nepochádzal z dnešnej českej Moravy, tak by česká nadvláda nad Slovenskom v 20. storočí bola postavená na vode. Už chápete, akú duchovnú a politickú silu má schopnosť vysvetľovať históriu po svojom?" A tušil to aj Mináč, keď písal o truce dejinách, o tom, že povedomie Slovákov vznikalo z pocitu krivdy a útlaku, ale aj z vyjednávaní raných národovcov. S kým sa spojiť, proti komu sa postaviť, kto zradil a kto nás môže chrániť? Bolo to politizovanie, ktoré vytvorilo moderný národ.

Trucnoviny

"Štúr dal reč a Matica inštitúciu," hovorí Michal Adamov Kováč, bývalý správca Matice, riaditeľ Literárneho múzea a dlhoročný bibliograf. Táto inštitúcia mala národ držať pri vedomí aj sebedomí. Odtiaľ ten motivačný "spirit". Špecifickú hodnotovosť, ktorú Matica podľa vlastných slov zaštiťuje a garantuje, vidí predseda Tkáč v ideálnom prípade prechádzať naprieč inštitúciami: "Tu chýba niečo ako duch slovenskosti vo všetkých inštitúciách, bola Slovenská národná rada a už je len NR SR... Matica slovenská je tu aj pre kultúru, ale je tu aj pre slovenskosť. Slovenskosť, to sú aj busty, to je aj to, že máme prekážky v rôznych sférach, ako keby cudzie mocnosti sa sústredili na to, ako ubiť tento národ. Ako mu tu dať inú farbu pleti, iné viery, ako ho urobiť multikulturálnym. (...) Zanedbali sme pestovanie slovenskosti, mysleli sme si, že stačí mať svoj štát," povedal v rozhovore Na paletu. Pri veľkých mätach a pamätnej činnosti však rezignovali na kritickú prácu. "Dávajú do pozornosti" bez doslovu, vydávajú ezoteriku a motivačnú literatúru za históriu. Vytrvalo dvíhajú svojbytnosť a štátnosť nad všetky ostatné hodnoty. Stali sa strážcami "slovenskosti", ktorú aj sami definujú a zároveň určujú jej nepriateľov. Proti "mediálnym štetkám", proti "nepriateľom slovenskej štátnosti", tým, čo "brali platy v Národnej rade republiky, ktorú nechceli", proti globalizácii. Všetky tieto sily, proti ktorým sa dnes Matica vyhraňuje, sú pomenované aj na stránkach Slovenských národných novín. Nájdete ich položené v Literárnom múzeu, kde sa chodia Martinčania sobášiť do pamätnej siene. V Národnej knižnici pri skrinkách, tam si zahraniční študenti z blízkych zdravotníckych škôl odkladajú veci. V matičnom obchodíku v bratislavskej pasáži, kde dôchodca špekuluje o maďarských slovách zlepených z ukradnutých jazykov.

Väčší ako Smer

Ešte v roku 2009 minister kultúry bránil Maticu, keď vydala denníky ľudáckeho politika Konštantína Čulena. Maďarič odkázal kritikom, nech publikujú svoje názory, on nič zakazovať nebude. Na výhradu, že kniha, ktorá pomenúva SNP "luteránskym pučom" či spochybňuje koncentračné tábory, nemôže vyjsť bez kritického doslovu, Peter Mulík z čela matičného historického ústavu odkázal, že "nebola určená neodborníkom alebo ľudom s nízkym IQ". Za podržanie Svätoplukovej sochy na mieste aj s titulom kráľ starých Slovákov sa zasadila dvanásťka historikov, pedagógov a umelcov. Sochu odhalili pred voľbami 2010: predseda parlamentu Pavol Paška, premiér Robert Fico a prezident Ivan Gašparovič zviazali prúty trikolórou. S 29-tisícovou členskou základňou a 500 miestnymi odbormi je Matica dnes násobne väčšia a ukotvenejšia než akákoľvek strana. Smer má čosi vyše 16-tisíc členov. Neuraziť, skôr povzbudiť, sa zdalo dôležité vláde Smeru, ktorá prebrala elektorát HZDS aj SNS, no ešte ho neodovzdala tvrdsiemu národníarskemu táboru, ako sa to stalo v týchto voľbách. Matica síce vo svojich stanovách deklaruje, že pôsobí ako nadstranícka národná a kultúrna ustanovizeň. Blízkosť politike je však nielen v témach a ich spracovaní, ale aj v jednotlivých funkcionároch. Otec súčasného správcu a šéfredaktor bývalého provládneho denníka Slovenská republika Ján Smolec bol v prvej aj v druhej Mečiarovej vláde, jeho syn pracoval v tomto denníku a v mečiarovskom Novom dni, bol aj asistentom poslanca HZDS, neskôr kandidoval za SNS v bratislavskej mestskej časti Ružinov. V správe o činnosti, ktorou chcela Matica odpovedať na výhrady, či ešte stále má opodstatnenie, sa autori chvália zásluhami: "Matica slovenská v boji za demokratickú Slovenskú republiku toho vykonala vskutku veľa – o jej vznik sa priamo zaslúžila." Napokon nedávnu návštevu vyšetrovateľov z protixtrémistickej jednotky NAKA komentoval historik Lacko na portáli

napalete.sk: "Toto si NAKA dovolila napriek tomu, že Matica je dnes úzko previazaná so SNS, teda s vládou, ktorá protiextrémistický zákon podporila hlasovaním v parlamente." Žiada sa doplniť z matičných kuloárov, že Martin Lacko, ktorého prepustil šéf Ústavu pamäti národa po tom, čo agitoval za Kotlebu, si možno nájde nové pracovisko práve v Matici.

Chlapci ako z Detvana

Spôsob, akým Matica spracúva to, čo predseda Tkáč označil ako "slovenskosť", priťahuje nielen národne orientovaných politikov. Ale aj spolky a zárodky strán, ktoré matičný obraz najviac vychýlili k obvineniam z neoludáctva. Tajomník Peter Mulík oslávil v roku 2009 vznik slovakšátu tam, kde aj Slovenská pospolitosť, no tvrdil, že s nimi nemá kontakty. Zdalo sa, že Matica sa jednoducho delí o sviatky – 14. marec – a miesta – Devín – s inými spolkami, ktoré svoje národovectvo definujú agresívnejšie. Dvorná recitátorka Eva Kristínová sa vtedy zastala chlapcov v bielych košeliach s nášivkami a zástavami, že s nimi treba pracovať, nie ich odháňať. No stal sa opak, oni začali pracovať s matičnými štruktúrami. Prieniky sa našli aj s radikálmi zo Slovenského hnutia obrody a z hnutia Nové slobodné Slovensko. Minister Maďarič tvrdil, že Matica "skôr ťaží zo svojej minulosti a z toho, čo symbolizuje, než by vedela pretransformovať svoju reálnu činnosť do súčasných podmienok plnohodnotnej existencie Slovenskej republiky". No tieto spolky si pre súčasnosť z Matice vzali, čo potrebovali. Ony priviedli omladinu, Matica dodala zaužívanú značku, pod ktorou ich činnosť dostáva charakter vzdelávacích spolkov. Človek by ich aj mal za pokračovateľov Detvana či Tatrínu. Ešte za predsedu Markuša sa Matica bránila rozpustením púchovskej pobočky, kde sa stali členmi Kotleba a Mišún. Minulý rok však už predseda Tkáč nenamietal proti pozvaniu poslancov za ĽSNS na snem Matice. Ani proti prítomnosti bývalej poslankyne HZDS a matičiarky Zelenayovej na kandidátke ĽSNS. Prítomnosť ultrapravicových hnutí na akciách Matice komentoval predseda Tkáč pre Parlamenté listy, že na ich "akciách sa stretávajú vlastenci každého druhu. Keď sa správajú slušne, nikoho neprovokujú a nikoho neurážajú, ako máme vedieť, že ide o "extrémistov"? Aký máme dôvod hocikoho vyháňať z našich stretnutí?" Zároveň dodal, že tieto hnutia nie sú zakázané. Napríklad správca Smolec typicky prezentuje názor na slovakšát, v ktorom nadrádza štátnosť nad všetko ostatné, keď hovorí "nebudeme hodnotiť geopolitické otázky, prečo sme vznikli a za akých okolností", povedal v Infovojne. A ďalej spomína rozmach Matice v tomto období. V skratke: "Čo prospieva národu, je progresívne, čo mu škodí, je negatívne," hovorí aj tajomník Mulík na stránkach matičných Slovenských národných novín. Matica v podobnom duchu zorganizovala aj fórum o Tisovi pod hlavičkou "hľadania historickej objektivity" a pripojila niektoré mená pod vyhlásenie Iniciatívy 2016 k 70. výročiu Tisovej popravy so žiadosťou o prehodnotenie jeho významu: "Sme presvedčení, že cieľom (protitisovskej propagandy) je odnárodnenie Slovákov, implantácia pocitu viny za obdobia štátnej samostatnosti a v konečnom dôsledku odmietnutie slovenskej štátnosti samotným obyvateľstvom," píše sa v texte vyhlásenia. V tomto postoji sa Matica slovenská politicky kryje s jedinou parlamentnou stranou, ktorej zástupcovia sú tiež signatármi: s ĽSNS.

Doslov: nezatvárať

Matica dnes pracuje na popularizácii – nedávno na Grösslingovej ulici v Bratislave otvorila Knižnicu slovenskej štátnosti, kde zhromaždila pramene na štúdium. Keď sa mladí radikalizovaní "vlastenci" bránia vetou "nie som historik, ale", nech. No samotná Matica kŕmi mladých vlastencov materiálmi, dáva im inštitucionálnu strechu a stavia sa do pozície, že len dopĺňa oficiálnu verziu. Ak by sme nasledovali odporúčania jej vnútorných kritikov, stačilo by dôsledne trvať na tom, aby matičná veda podliehala akademickým kritériám kvality a hodnoteniu. "Nech príde Akreditačná komisia aj do Matice a povie svoje stanovisko," hovorí matičný historik. Teda ak chce zostať vedeckou inštitúciou a serióznym miestom na osvetu, nie sieťou podporujúcou radikalizáciu. Problémom osvetovej práce Matice je chýbajúci audit, vyhodnotenie výsledkov, aby sa popri pestovaní vlastenectva a spájaní národných síl nezvážali aj radikáli, ktorých vedenie Matice akosi nedokáže odlíšiť voľným okom. Napokon oltáriky národovcom zmiešané s motivačnými heslami nie sú také odlišné od pohľadu do kabinetu akademických štúdií identity. Tak by sme mohli vidieť aj Maticu, ako centrum slovenských štúdií, ktoré svojej činnosti rozumie v súvislostiach a nemá strach z kritiky. Inštitúcia by nemala obrastať burinou kvázihistorických prác vydávaných za "názor na náš pôvod" a seminárami, na ktorých sa hovorí o škodlivosti miešania rás (Forum Slavica). Aj keď ide len o činnosti, ktoré sa v dotyčnici stretávajú s matičným programom, hustota dotyčníc nabáda k pozornosti. Že je Matica nepolitická, nemôže povedať nikto, kto rozumie, že politika sa neobmedzuje len na strany a parlament. Matica je politická vo výbere prameňov, ktoré dáva do pozornosti. V spôsobe nazerania na štátnosť, ktorej podriaďuje aj históriu a literatúru. Cez osobné prepojenia na politiku. Aj v angažovaných členoch a sympatizantoch, ktorých priťahuje svojou činnosťou a duchom. No mala by sa dištancovať od

postavičiek a spolkov, ktoré šíria nenávistnú propagandu zavesenú na národnom klinci. Zatvoriť Maticu neznamena upratať národnú agendu na lepšie miesto. Práve naopak. Venovať pozornosť kvalite vedy a osvete, ktorá nepodryva ústavu, je základný nárok, aký môžeme mať na verejnoprávnu inštitúciu. Ktorá navyše skúma a definuje, čo je to ten národ a ako si sám seba uvedomuje. Veríme, že to môže robiť lepšie.

Zuzana Kepplová © SME

Celú analýzu nájdete na sme.sk

Od rešpektu ku škandalom; vývoj Matice slovenskej

Vedeckú, kultúrnu a buditeľskú činnosť historickej Matice slovenskej vystriedali finančné škandály a ospravedlňovanie slovenského vojnového štátu a jeho pohlavárov.

1863 - Matica slovenská vznikla počas zápasu Slovákov za jazykové a politické práva. Rozvíjala národnú kultúru, jazyk a vzdelávanie. Financovali ju ľudové zbierky a dar cisára Františka Jozefa I. Viedli ju katolícky biskup Štefan Moyzes a evanjelický kňaz Karol Kuzmány. Aj vďaka tomu bola symbolom spolupráce medzi katolíkmi a evanjelikmi.

1875 – 1919 Nepriateľské Uhorsko Uhorská vláda Maticu zakázala. Jej činnosť sa obnovila až po vzniku I. ČSR v 1919.

1919 - Prvá budova Matice sa znovu otvára

1924 - Poklepanie základného kameňa. Slávnostné kladenia základného kameňa druhej budovy Matice slovenskej vo dvorane Národného domu v Martine.

1926 - Otvorenie druhej budovy v Matice v Martine. Zhromaždenie pred novou budovou Matice slovenskej počas slávnosti jej otvorenia a zároveň odhalenia pomníka Svetozára Hurbana Vajanského.

1948 - Matica po prevrate. Po komunistickom prevrate štát znárodnil matičnú tlačiareň Neografia a vedeckú činnosť presunul do Slovenskej akadémie vied. Činnosť Matice sa obmedzila na národnosvetovú prácu.

1963 - Otvorenie národnej knižnice

1990 - Matica po novembri. Po páde komunistického režimu sa činnosť Matice obnovila. Jej šéfom sa stal Jozef Markuš. Štát Matici vrátil Neografiu, spolu s príspevkom od štátu tvorí jej podnikanie hlavný zdroj príjmov. V Matici začali dostávať nekritický priestor ľudia, ktorí glorifikujú slovenský vojnový štát a odmietajú Slovenské národné povstanie.

1993 - Druhá matičná zbierka. Matica vyhlásila zbierku na Národný poklad, ktorý spravovala Nadácia Matice slovenskej. Ako prejav národnej identity mal pomôcť Národnej banke Slovenska pri stabilizácii novej meny. Tri roky po vyhlásení mal poklad hodnotu 29 miliónov korún. Potom nadšenie opadlo.

2008 - Stratený matičný poklad. Nadácia Matice slovenskej sa rozhodla pre rizikóvu investíciu a vložila 23 miliónov korún z Národného pokladu do nebankovky Slovenské investície. Už vtedy mala nebankovka podľa súčasného vedenia Matice finančné problémy.

2010 - Tkáč na čele. Valné zhromaždenie Matice zvolilo za nového predsedu Mariána Tkáča. V roku 2008 ako vysokoškolský učiteľ čelil podozreniu z plagiátorstva pri písaní skript. Podľa Ústavu pamäti národa bol pod krycím menom Kraján človek s rovnakým menom agentom ŠtB. Začínajú silnieť pochybnosti verejnosti o zmyslupnosti Matice.

2011 - Trestné oznámenie na Markuša. Nebankovka Slovenské investície sa dostala do konkurzu, Matica v nej vtedy mala asi milión eur zo zbierky na Národný poklad. Koľko a či vôbec niečo dostane späť, sa dá iba hádať. Nový predseda Matice Marián Tkáč podal na svojho predchodcu trestné oznámenie.

2013 - Časť pokladu je v trezore. Nadácia Matice slovenskej za prítomnosti notára (ale s vylúčením verejnosti) skontrolovala obsah trezora s časťou Národného pokladu z drahých kovov v hodnote asi 125-tisíc eur. Tvrdí, že je nedotknutý.

2016 - Rozsudok proti Markušovi. Bývalého predsedu Jozefa Markuša uznal súd vinným z porušenia povinností pri správe cudzieho majetku. Dlhy Matičného fondu vyše 202-tisíc eur nechal splatiť zo ziskov tlačiarne Neografia. Dostal ročné väzenie s dvojročnou podmienkou. Rozsudok nie je právoplatný.

2017 - Razia príslušníkov NAKA a Maďaričovo ultimátum. Matica si znovu bude voliť predsedu. Tkáč po dvoch funkčných obdobiach už kandidovať nemôže. Minister kultúry Marek Maďarič tvrdí, že nové vedenie Matice bude mať poslednú príležitosť presvedčiť verejnosť aj politické strany o zmysluplnosti Matice slovenskej a o tom, či ju má štát finančne podporovať.

Na našich akciách sa stretávajú vlastenci každého druhu. Keď sa správajú slušne, nikoho neprovokujú a nikoho neurážajú, ako máme vedieť, že ide o "extrémistov"?

Marián Tkáč, predseda Matice slovenskej

Zdroj : [SME; 99/2017; 29/04/2017; s.: 2,3,4; Zuzana Kepplová ; Zaradenie: Téma]